بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރުޢީ ނިންމުން

- **ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު:** 2021/HC-A/362
- **އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:** އަބްދުއްސަމަދު އަޙްމަދު ޝާހު، އދ.ދަނގެތި
- **އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތް:** އިބްރާހީމް ޝަރީފް މ.ފަހަރިވަތު / ހ.ބޮޑު
- **މައްސަލައިގެ ބާވަތް:** އެއްބަސްވުމާއި ޚިލާފު އަމަލުކުރުން ހަރަދަކާ މައްސަލަ

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝަތު ޝުޖޫނާ
ފަނޑިޔާރު ހަސަން ޝަފީޤު
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމް އަބްދުﷲ

ނިމުނު ތާރީޚު:
08 ރަމަޟާން 1447
25 ފެބްރުއަރީ 2026

ހައިކޯޓުގައި މައްސަލަ ބަލައި ހުކުމްކުރި ތާރީޚް:
19 ރަބީޢުލްއާޚިރު 1443
24 ނޮވެމްބަރު 2021

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- **ނަންބަރު:** 1635/Cv-C/2019
- **ބެލި ކޯޓު:** ސިވިލް ކޯޓު
- **ބާވަތް:** އެއްބަސްވުމާއި ޚިލާފު [illegible] ހުށަހެޅި މައްސަލަ
- **ހުކުމްކުރި ތާރީޚް:** 14 އޮގަސްޓް 2019
- **ހުށަހެޅި ތާރީޚް:** 30 ސެޕްޓެމްބަރު 2021

ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/HC-A/362 މައްސަލަ

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް	**އިސްތިއުނާފަށް ޖަވާބުދާރީ ފަރާތް**
ޢަބްދުއްސަމަދު އަޙްމަދު	އިބްރާހީމް ޙަސީބް
ޤާނޫނީ ވަކީލް: އެމް.އަޙްމަދު ނާޒިމް ޢަބްދުއްސަމަދު	ޤާނޫނީ ވަކީލް: އެމް.ޝަރީފް މުޙައްމަދު
[illegible] އެލް.އެލް.ޕީ	އިންސާފް ލީގަލް އެލް.އެލް.ޕީ

ފަނޑިޔާރު ޝުޖޫނާ މުޙައްމަދުގެ ރައުޔު:

ފަރާތްތައް:

1. މިއީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1635/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާއާ އިސްތިއުނާފުކޮށް ހދ.ކުޅުދުއްފުށި، ޢާއިޝާ ޢަބްދުއްސަމަދު އަޙްމަދު (މީގެ ފަހުން "ޢަބްދުއްސަމަދު އަޙްމަދު" ނުވަތަ "އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތް") އިން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުއްވުމުން ބަލާފައިވާ ޤަޟިއްޔާއެކެވެ.

2. މި ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފު ޖަވާބުދާރީ ފަރާތަކީ، [illegible]/ ކ.މާލެ، އިބްރާހީމް ރަޝީދު (މީގެ ފަހުން "އިބްރާހީމް ރަޝީދު" ނުވަތަ "އިސްތިއުނާފު ޖަވާބުދާރީ ފަރާތް") އެވެ.

މައްސަލައިގެ ފަސްމަންޒަރު

3. އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1635/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާއަކީ އެކޯޓުގެ ނަންބަރު 557/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާއިން ހުށަހެޅި މައްސަލައިގެ ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމުން މިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2018/HC-A/68 ޤަޟިއްޔާއިން އެމައްސަލަ އަލުން ބެލުމަށް ރިމާންޑުކުރުމުން ބަލާފައިވާ ޤަޟިއްޔާއެކެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 557/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާ

4. [illegible] އެއްކޮޅު އިމާރާތުގެ ފްލޯރ 2 ގެ ގުދަނެއްގެ ފްލޯ (370.04 އަކަފޫޓު) ކުއްޔަށް ދިނުމާ ގުޅޭގޮތުން އިސްތިއުނާފު ކުރި ޢަބްދުއްސަމަދު (ކުއްޔަށް ހިފާ ފަރާތް) އާއި އިސްތިއުނާފު ޖަވާބުދާރީ އިބްރާހީމް ރަޝީދު (ކުއްޔަށްދޭ ފަރާތް) އާ ދެމެދު އެއްބަސްވުމެއް ވެވިފައެވެ.[1]

5. ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެވުނު އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން، ޢަބްދުއްސަމަދު [illegible] ފަރާތުން އެޑްވާންސް ފައިސާ [illegible]، [illegible]، އެއްބަސްވުމާއި ޚިލާފަށް ކުލި ނުދީ ޢަބްދުއްސަމަދު

---

[1] "ކުއްޔަށް ދިނުމުގެ އެގްރީމެންޓް" ނަމުގައި ދެފަރާތުން ސޮއިކޮށްފައިވާ [illegible] - 29 ޖޫން 2016

އަޙްމަދު އާއި [illegible] ތަން ހަވާލު ނުކުރުމުގެ ސަބަބުން ލިބުނު ގެއްލުމުގެ ބަދަލާއި [illegible] އަދި [illegible] [illegible] އަބްދުއްސަމަދު އަޙްމަދުގެ ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލަ [illegible].

6. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 557/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާއިން [illegible] އެމައްސަލައިގައި އަބްދުއްސަމަދު އަޙްމަދުގެ ފަރާތުން އެދިފައިވަނީ، ކުއްޔަށް ދިނުމުގެ އެގްރީމެންޓުގައި ސައިންކުރި ތާރީޚު، 29 ޑިސެމްބަރު 2016 އިން ފެށިގެން 19 ޖަނަވަރީ 2017 އަށް މަހަކަށް، 18,000.00ރ. (އަށާރަހާސް ރުފިޔާގެ ހިސާބުން (3 މަސް 21 ދުވަހަށް) ވާ -/666,00.00ރ. (ފަސްދޮޅަސްހަހާސް ހަސަތޭކަ) ރުފިޔާއާއި، އަދި [illegible] [illegible] -/70,000.00ރ. (ހަތްދިހަހާސް) ރުފިޔާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[2]

7. މިޤަޟިއްޔާގައި ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ، އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

> "[illegible] 2 ވަނަ [illegible] (370-04 [illegible]) [illegible] 29 ޖޫން 2016 ގައި [illegible] 15 (ފަނަރަ) [illegible] [illegible] 2 ވަނަ [illegible]
>
> [illegible] 2 ވަނަ [illegible] (370-04 [illegible]) [illegible] 26 [illegible] 2017 [illegible]"

---

[2] ސިވިލް ކޯޓުގެ [illegible] 557/Cv-C/2017 [illegible] ނަންބަރު 9

ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2018/HC-A/68 ޤަޟިއްޔާ

8. [illegible] ހިތްހަމަ ނުޖެހިގެން އިބްތިދާއީ ޝަރީޢަތުގެ [illegible] އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅައިފި. ހައިކޯޓުން ބެލުނު ނަންބަރު 2018/HC-A/68 ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުމުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވޭ؛

8.1 އަބްދުއްސަމަދު އަޙްމަދުގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި ދަޢުވާ [illegible] [illegible] ގެއްލުމުގެ ބަދަލު އަދި [illegible] ހޯދުމަށްކަމަށް [illegible]، ޙުކުމް [illegible]، [illegible] [illegible] ފަރާތްތަކުން ކުރީގެ ރޭޓުގައި ދައްކާ ފައިސާ އަބްދުއްސަމަދު އަޙްމަދު އާ ހަވާލުކުރުމަށް އަންގާކަމަށް [illegible]، މިއީ އަބްދުއްސަމަދު އަޙްމަދުގެ ފަރާތުން އެދުން ގޮތް [illegible] [illegible] ނިންމުމަށްކަމާއި، [illegible] [illegible] އަސާސް [illegible] އެދުން ނެތްކަން؛[3]

8.2 އެއްބަސްވުމުގެ [illegible] [illegible] ބަލާއިރު [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުމާއި [illegible]، އެއާ ޚިލާފަށް [illegible] ވީމާ ކުރީގެ [illegible] އަބްދުއްސަމަދު އަޙްމަދު އަށް ދޭންކަމަށް [illegible] އެއްބަސް [illegible] އެއްބަސްވުމުގައި ހިމެނިފައިވާކަން؛[4]

8.3 އިބްތިދާއީ ޝަރީޢަތުގެ [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގައި ދަޢުވާ އުފުލުމުން، އޭނާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުން [illegible] [illegible]، ނަމަވެސް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އިބްތިދާއީ ޝަރީޢަތުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 28 ވަނަ

---

[3] ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2018/HC-A/68 ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތު ނިންމުމުގެ ނިޔާގެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާ (ހ)

[4] [illegible] ގެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާ (ށ)

މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ އިޖުރާއަތުތައް ފުރިހަމަކޮށް އިބްރާހީމް ރަޝީދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހިނގާ [illegible] [illegible] ނެތްކަން؛[5]

8.4. އެހެންކަމުން، ސިވިލް ކޯޓުން މައްސަލަ ބަލާފައިވަނީ، އަބްދުއްސަމަދު އަޙްމަދު [illegible] [illegible] [illegible]، އިބްރާހީމް ރަޝީދުގެ [illegible] [illegible] މައްސަލަ ހިނގާފައިވަނީ، ކޯޓުން މީހުން ހާސިލުކުރުމުގައި [illegible] [illegible] ގަވާއިދުގެ 28 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ އިޖުރާއަތުތައް ފުރިހަމަ [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މަތީން [illegible] ކޯޓުން [illegible] ބަލައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލަތަކެއްކަން؛ މިއެވެ.

9. ހައިކޯޓުން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 557/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާ އެކޯޓުން [illegible] ގުޅިގެން އެކޯޓުން ބަލާފައިވަނީ، ނަންބަރު 1635/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާއިންނެވެ. އިސްތިއުނާފުން [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ބަޔާންކުރެވުނު ނަންބަރު 1635/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުމެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1635/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާ

10. މިޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުމުގައި ސިވިލް ކޯޓުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ އަންނަނިވި ކަންކަމެވެ.

10.1. އެއްބަސްވުމަކީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިބްރާހީމް ރަޝީދު [illegible] ފިޔަވައި އެއްވެސް [illegible] [illegible] [illegible] އެއް [illegible] ނެތްކަން؛[6]

10.2. އެއްބަސްވުމާއި އެއްގޮތަށް އަމަލުކުރުމަށް އަންގަން ބަލާއިރު، އެއްބަސްވުމާއި އެއްގޮތަށް އަމަލުނުކުރުމުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުމުގައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެހެންކަމުން އެއްބަސްވުމުގެ 2 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ

---

[5] ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2018/HC-A/68 ޤަޟިއްޔާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (ހ)

[6] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1635/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާގެ [illegible] [illegible] [illegible] 6

ފައިސާ ހޯދުމުގެ ބަދަލުގައި ދަޢުވާކުރުމާއި ޚަރަދަށް ލިބުނު ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ހޯދުން ދަޢުވާކުރުމާއި އެއްބަސްވުމާއި އެއްޗަކަށް އަމަލުކުރުމަށް އެންގުމަށް ދަޢުވާކުރުމަކީ އެއްބަސްވުމާއި ގުޅޭ ޙިމާޔަތް ހޯދުމަށް އެދި ދަޢުވާކުރެވޭނެކަމަށެވެ؛[7]

10.3. އަބްދުއްސަމަދު އަޙްމަދުގެ ފަރާތުން ހޯދުމަށް އެދިފައިވާ ފައިސާއަކީ އިބްރާހީމް ރަޝީދުގެ ފަރާތުން އަބްދުއްސަމަދު އަޙްމަދަށް އަދާކުރަންޖެހޭ ގޮތުގައި ސާބިތުވާ ފައިސާއެއްކަމުގައި ނުވާތީ، ވަކިކުރު ނަގައިދިނުމުގައި ބަލަންޖެހޭ ސަބަބުތަކެއް އިތުރަށް ބަލައި ވަޒަންކުރަންޖެހޭ ތަފާތު ނުފެނެއެވެ؛[8]

10.4. އަބްދުއްސަމަދު އަޙްމަދުގެ ފަރާތުން ދަރަނި ކުރިން ޖާސިމްކުރުމުން އުޅުން ނަގަވާފައި، ކުރިންގެ ކުރިއަށް ނަގަންޖެހޭ ސަބަބެއް ނުފެނެއެވެ؛[9]

10.5. 29 ޖޫން 2016 ވަނަ ދުވަހު ކުރިއަށް ދޫކުރި ހަން އަބްދުއްސަމަދު އަޙްމަދު އާއި ދަޢުވާލިބިފައިވާކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާތީވެ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 557/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމް ހައިކޯޓުން ބާޠިލުކޮށްފައިވުމުން ސިވިލް ކޯޓުގެ އަމުރުކުރުން ހުކުމް ތަންފީޒުނުކުރެވޭ،[10] މިއެވެ.

11. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1635/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާގައި ޙުކުމްކޮށްފައިވަނީ އަންނަނިވި ގޮތުގައެވެ.

> "ދަޢުވާގެ، ބަދަލުދޭންޖެހޭ ކަނޑައެޅުން ބަލައި، އިބްރާހީމް ރަޝީދުގެ ފައިސާ ދެއްކުން އަބްދުއްސަމަދު
> އަޙްމަދު ހުށަހަޅާ ދަޢުވާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގެއްލުމުގެ ބަދަލުގެ ފައިސާއާއި، ވަކިން ދި ނަގައިދިނުމަށް
> ބަލައި ނުލެވޭކަމަށް ކަނޑައަޅައި އަދި ކޯޓުން ހިމި ވަނީ އަބްދުއްސަމަދު އަޙްމަދަށް އަދާކުރަންޖެހޭ އެއްވެސް
> ބަލައި ނުލެވޭކަމަށް ކަނޑައަޅައި، ޙުކުމް ކުރަމެވެ."

އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ޙުކުމާއި ނުކުތާތަކާއި ތަފްސީލު:

12. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1635/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރެއްވީ އަބްދުއްސަމަދު އަޙްމަދުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވަނީ އަންނަނިވި (3) ނުކުތާއެވެ. އެއީ؛

---

[7] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1635/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ހިނގުމުގެ ރިކޯޑުގެ ޞަފްޙާ 20

[8] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1635/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ހިނގުމުގެ ރިކޯޑުގެ ޞަފްޙާ 21

[9] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1635/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ހިނގުމުގެ ރިކޯޑުގެ ޞަފްޙާ 22

[10] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1635/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ހިނގުމުގެ ރިކޯޑުގެ ޞަފްޙާ 25

12.1 ފުރަތަމަ ނުކުތާއަކީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1635/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާ އެކޯޓުން ބައްލަވާ ނިންމަވާފައިވަނީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91 (ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނު) ގެ 20 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ށ) އާއި މިޤާނޫނުގެ 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި (ނ) އާއި މިޤާނޫނުގެ 23 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ށ)ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރާއި ޚިލާފުކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

12.1.1 މިނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި އިސްތިއުނާފު އަރުވާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، ކުއްޔަށް ދުކާނު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ނަމަވެސް ސިވިލް ކޯޓުން ބަލާ ނިންމަވާފައިވަނީ، އެއްބަސްވުމުގެ [illegible] ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނު [illegible]. އަދި [illegible] [illegible]، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 557/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާގެ ދަށުން އިބްތިދާއީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށާއި، އެއްބަސްވުމުގައި [illegible]، ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނުގެ 23 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރުގައި [illegible] [illegible] ސިފަ [illegible] [illegible]، ނަމަވެސް މިއީ [illegible] ކޮންޓްރެކްޓުގެ [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ، ކޮން އަސާސެއްގެ މައްޗަށް [illegible] [illegible]. އަދި ކުއްޔަށް ދިނުމަށް އެއްބަސްވެފައިވާ މުއްދަތަކީ 15 އަހަރު ދުވަސްކަމާއި، އެގްރީމަންޓް ކުރީގެ ގޮތުގައި [illegible] [illegible] [illegible] ދެވިފައިވާކަން ސާބިތުވާއިރު، [illegible] [illegible] [illegible] ކުއްޔަށް ދިން ފަރާތުންކަން އެނގެން އޮތުމުން، ދެފަރާތުގެ ނިޔަތަކީ [illegible] އެއްބަސްވުމުގެ [illegible] [illegible] ކުއްޔަށް [illegible] [illegible] އެނގެން އޮންނަކަމަށެވެ.

12.2. ދެވަނަ ނުކުތާއަކީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1635/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާ އަޑުއެހުން ބައްލަވާ ނިންމަވާފައިވަނީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނު) ގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) 1 ވަނަ ނަންބަރާއި ޚިލާފަށްކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

12.2.1. މިނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި ޢަބްދުއްސަމަދު އަޙްމަދުގެ ވާހަކަދައްކަވައިފައިވަނީ، ކޯޓުން ހުށަހެޅި ހެކިންނަކީ އެއްބަސްވުމުގައި ސޮއިކުރިކަން ދުށް އަދި އެގްރީމެންޓް ފައިސާ ދިންކަން ދަންނަ އަދި [illegible] ފަރާތުން އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތު ހަމަވުމުގެ ކުރިން ތަން [illegible] ކަމަށާއި، ތަން އެތެރޭގައިހުރި [illegible] ބަދަލުގައި [illegible] ހިނގި ޚަރަދާއި [illegible] އަދަދުގެ ކުރި އެކި ދޭންކަމަށް ބޭނުންކަމަށް ސާބިތު ކޯޓުން ބޭނުންވި މިންވަރު [illegible] ވިޔަސް، [illegible] ބަސް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިންސާފުން [illegible] ކަމުގައި ދެކޭކަމަށެވެ.

12.3. ތިންވަނަ ނުކުތާއަކީ؛ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1635/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާ އަޑުއެހުން ބައްލަވާ ނިންމަވާފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި ޚިލާފަށްކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

12.3.1. މިނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި ޢަބްދުއްސަމަދު އަޙްމަދު ވާހަކަދައްކަވައިފައިވަނީ، "[illegible] [illegible] ފާއިދާ" އަދި "[illegible] [illegible] [illegible]"، [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ

އެނިންމުން އެކޯޓުން ބައްލަވާ ފައިސާއާ ގުޅޭ ބަލާއިރު، "ޖެހޭ ދައްކަން ކަމަށް

އަންގާނީ ޖަހައި ނިންމަވަން" ކަނޑައަޅައިދެއްވުމަށް މިޢާރުފްކޮށްދެއްވުމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފުގެ ދަޢުވާގެ ފަރާތުން ވާހަކަ:

13. އެއްބަސްވުމާ އެއްގޮތަށް ބިލްތަކުގެ ތަފްސީލު އަދަދު ނުކުރުމުގެ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން ގަރާރެއް ފޯރުގެ ކުރީގެ މަސްރޫ އަޙްމަދުއަސްލަމު އަދަދުއަށް ލިބުނުކަމަށް ބައްލަވައިފައި ކަނޑައެޅުމަކީ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2018/HC-A/68 ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ މިގޮތަށް ދައުލަތްކޮށްފައި މިފަދަ ކަމެއް ކުރީގެ މަސްރޫ އަދި ބަދަލު ކުރުމަށްޓަކައި ކަމެވެ. އެންމެފަހުން ހައިކޯޓުގެ މިޤަޟިއްޔާއިން ދުއްވާނުވަތަ ކަނޑައެޅުމާއި ނިންމަވަން ބައްލަވައިވާފައިވާ ކަމަށް، ހައިކޯޓުގެ މިހިންގުން އަޙްމަދުއަސްލަމު އަދަދުގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފުގެ ކޯޓަށް ނުވާތީ، މިގޮތަށް ހިސާބުކުރުމުގެ ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅަން ވަކަ ދެއްކެވުމަށްކަމަށް ބިލްތަކުގެ ތަފްސީލު ފޯރުކޮށްދޭ ނުކުތާތަކަށް. ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2018/HC-A/68 ޤަޟިއްޔާއިން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 557/Cv-C/2017 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމް ބާޠިލްކޮށްފައިވާތީ، ދިވެހިއުނިކުރުމާ، ޖެހޭ ބަލާބޮއްކަންކޮށް ތިރީސް އެއްލައްކަ ސަތޭކައެއް މިގޮތަށް ނިންމަވައިފިއެވެ. އަޙްމަދުއަސްލަމު އަދަދު، ބިލްތަކުގެ ތަފްސީލުން ދުވަސް ފައިސާއާ ގުޅިގެން ދިވެހި ދުފާރުގެ ދުވަސްދުވަހު ނުވާތީ، ދުވަން ޕޯސްޓުކުރަން ނުޖެހޭކަމަށް ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމާފައިވާކަމެވެ.

ނިންމި ގޮތް:

14. އިސްތިއުނާފުގެ ކުރީ ފަރާތުން އެދޭ ގޮތުގައި ބިނާ ވާހަކަތައް ފައިވާތީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1635/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާ އެކަށައަޅައި ނިންމާފައިވާގޮތް ޝަރުޢީ އުޞޫލާ ޚިލާފުވާ ކަމަށް މިކޯޓަށް ކަނޑައަޅަން، އެނިންމުން ބާޠިލްކުރުމަށް ނިންމީމެވެ.[11]

---

[11] އަޙްމަދުއަސްލަމު އަދަދުގެ ފަރާތުން ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅި "އިސްތިއުނާފުގެ ފޯމުގެ ނަންބަރު 10- ވަނަ ބައި" (2021/HC-A/362)

15. އިސްތިއުނާފު [illegible] ފަރާތުން [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1635/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާގެ [illegible].[12]

[illegible] ކަންތައްތައް:

16. [illegible] ގެއްލުމުގެ ބަދަލު [illegible] 3 [illegible] 4 [illegible]

ގެއްލުމުގެ ބަދަލު

17. [illegible][13] [illegible] 2 [illegible] (ހ) [illegible]

2- [illegible] (ހ) [illegible] 600,000.00ރ. ([illegible]) [illegible] 200,000.00ރ.

---

[12] [illegible] 10 (2025-06-25)

[13] "[illegible]" [illegible] 29 [illegible] 2016

(ދެލައްކަ) ރުފިޔާ މިއެއްބަސްވުމުގައި ސޮއިކުރެވޭ ވަގުތު ކުއްޔަށް ދޭ ފަރާތާއި ހަވާލުކުރަންވާނެއެވެ.

(ށ) ކުރީގެ ޖުމްލައިގެ ދެބެއިން މުޅި ޖުމްލައިން އުނިކުރެވޭ ގޮތަށް ދެވުނު ފައިސާ އުނިކުރުމުން ބާކީވާ 400,000.00ރ. (ހަތަރުލައްކަ) ރުފިޔާ ކުއްޔަށްދިން ފަރާތަށް އަދާކުރުމަށް ދެފަރާތުން އެއްބަސްވާގޮތަކީ މިއެއްބަސްވުމުގައި ސޮއިކުރެވޭ ތާރީޚުން ފެށިގެން 3 މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ނުވަތަ 3 މަސް ހަމަނުވަނީސް ކުއްޔަށް ހިފާ ފަރާތާއި ތަން ހަވާލުކުރުމުން މުއްދަތުގެ ބާކީ މަސްތަކަށް ބަލައި އެވަރަކަށް ޖެހޭ މިންވަރު މަހުން މަހަށް ދައްކާގޮތަށެވެ. މިގޮތަށް ކުއްޔަށް ދިން ފަރާތުން އަދަދު ނުކޮށްގެން މި މުއާމަލާތް ކަނޑައެޅި [illegible] 2 (ދެ) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި [illegible] ބަދަލުގެ ގޮތުގައި 400,000.00ރ. (ހަތަރުލައްކަ) ރުފިޔާ [illegible]

18.[illegible] ގެއްލުމުގެ ބަދަލުގެ ގޮތުގައި -/400,000ރ. (ހަތަރު ލައްކަ) ރުފިޔާ [illegible] އެހެންނަމަވެސް، [illegible] 19 ޖަނަވަރީ 2017 ގައި [illegible] -/18,000ރ. (އަށާރަ ހާސް) ރުފިޔާގެ [illegible]

19.[illegible]

20. ކޮންޓްރެކްޓްގެ ޤާނޫނުގެ[14] 23 ވަނަ މާއްދާގައިވަނީ އަންނަނިވި ޢިބާރާތެވެ.

> ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ދިނުން 23- (ހ) ކޮންޓްރެކްޓްތަކުގެ ޝަރުތުތަކާ އެ ކޮންޓްރެކްޓްގެ ޚިލާފު އަމަލެއް ކުރިނަމަ، އެއަމަލެއް ކުރުމުން ލިބުނު ގެއްލުމަކަށް އެއަމަލުކުރި މީހާ، ބަދަލުދޭން ޖެހޭނެއެވެ.
>
> (ށ) މިމާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުން ބަދަލުދޭން ޖެހޭނީ ގެއްލުމަކަށެވެ:
>
> (1) ކޮންޓްރެކްޓް ޚިލާފުވުމުގެ ސަބަބުން ސީދާ ލިބޭ ގެއްލުން.
>
> (2) އެފަދަ ޚިލާފު އަމަލެއް ކުރުމުން ލިބިދާނެކަން ކޮންޓްރެކްޓްގެ ބައިވެރިންނަށް އެނގިފައިވާ ގެއްލުން.

21. ކޮންޓްރެކްޓްގެ ޤާނޫނުގެ[15] 23 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރުގައި ބުނާ ސީދާ ގެއްލުމަކީ، ކޮންޓްރެކްޓްގެ އަނެއް ބައިވެރިޔާ ކޮންޓްރެކްޓްގައިވާ ކަންތައްތައް ނުކުރުމުން ނުވަތަ ފުރިހަމަ ނުކުރުމުން ލިބުނު ގެއްލުމެވެ. ސީދާ ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ހިސާބުކުރުމުގައި ކުރަންޖެހޭނީ ކަމަކީ ކޮންޓްރެކްޓް ފުރިހަމަވީ ގޮތަށް ކޮންޓްރެކްޓަށް އަދާ ނުކުރުމުގެ ސަބަބުން ނުވަތަ ފުރިހަމައަށް އަދާ ނުކުރުމުގެ ސަބަބުން ލިބުނު ގެއްލުމުގެ އަގު (value) ކަނޑައެޅުމެވެ.[16] މިސާލަކަށް، މި އުސޫލުގެ ދަށުން އާންމުކޮށް ނަގައިދޭން ބަދަލަކީ ކޮންޓްރެކްޓް ޚިލާފުވުމުގެ ސަބަބުން ސީދާ ގެއްލުމެއްގައި ލިބުނު ގެއްލުމުގެ ވަރަކަށެވެ. މިސާލަކަށް މަސައްކަތުގެ އެއްބަސްވުމެއްގައި މަސައްކަތުގެ ފެށުމަށް ލަސްވުމުގެ ސަބަބުން އެކަން ތަނަވަސްކުރުމަށް ހިނގި ހަރަދެވެ. ނުވަތަ މިމައްސަލައިގައިނަމަ، މުދަލުގެ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން އެޑްވާންސްގެ ގޮތުގައި ދެއްކި ފައިސާ ދައްކަން ޖެހުނީ ފަސޭހަ އެއީ އެފަދަ ސީދާ ގޮތުގައި ލިބުނު ގެއްލުމެކެވެ.

22. ކޮންޓްރެކްޓްގެ ޤާނޫނުގެ[17] 23 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ (2) ވަނަ ނަންބަރުގައި ބުނެފައިވަނީ، ނުސީދާ ގެއްލުމުގެ ވާހަކައެވެ. ނުސީދާ ގެއްލުމަކީ، ކޮންޓްރެކްޓްގެ އަނެއް ބައިވެރިޔާ ކޮންޓްރެކްޓްގައިވާ ކަންތައްތައް ނުކުރުމުގެ ސަބަބުން ނުވަތަ ފުރިހަމަ ނުކުރުމުގެ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން ނުވަތަ އަސަރު ލިބިގެން

---

[14] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91

[15] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91

[16] [2021] SC 52 ގެ ނިޔާގެ ޕެރެގްރާފު 84

[17] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91

ޖިނާއީ ގޮތުންވެސް. ނުސީދާ ގޮތުންވިޔަސް ގޮތުން ކުޑަކުދިންގެ މައްސަލަ ފަރާތުން މަސައްކަތް ކުރާކަމަށްވެސް އަދި ފަރާތުން ކުށްޖެހުނު ޖިނާއީ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން ލިބޭ ގޮތުންނެއްވެސް. ސީދާ ގޮތުން ބަދަލު ނަގައިދިނުމުގެ އިޙުތިރާމް، ކުށްޖެހުނު ޖިނާއީގޮތުގެ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން ލިބޭ ގޮތުންނެވެ ފަހުން ބަދަލު ނަގައިދިނުމަކީ އަދި ފަރާތުން ކުރުމުގެ ގޮތުން. ނަމަވެސް ލިބޭގޮތުން ނަގައިދޭ ބަދަލު ނަގައިދިނުމަށް އެ ގޮތުގެއިތުރުން ކުށްޖެހުނު ނަތީޖާއެއް ދީފައިވާ އެ ގޮތުގައި މެދުވެރިވެފައިވާ ކަމަށް ކުށްޖެހުނު ލިބޭގޮތް ފަރާތުން އެކަމާ، ނުވަތަ އެކަމާއި ބެހޭ ކަމަށް ޤާނޫނީ ގޮތުން ހިމެނޭ ކަމަށްވެސް ކުށްޖެހުނުތަކުގެ ޤާނޫނު[18] 23 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (2) ވަނަ ނަންބަރުގައި އެކަން އެބަގެވެ.[19]

23. ގޮތުންގެ ބަދަލު ނަގައިދިނުމުގައި ސަމާލު ކޮށްފައިވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ދައުލަތު ނ. ޢިއްޒަތު ޙުސައިން[20] ޤަޟިއްޔާގެ ޕެރެގްރާފް 87 ގައި، މައްސަލަ ފަރާތުން ކުރިއަށް ގެންދިޔުމުގައި އަދާކުރަން ޖެހޭ އިޖުތިމާޢީ އަދާކުރާ ނަފްސާނީ ބަދަލުގެ ނަތީޖާއެއް ދިމާވި، މައްސަލަ ފަރާތުން ގޮތުން ކުށްޖެހުނު ވަކިސަރުކާރު ނުފޫޒުގެ ބަދަލުގެ ނަތީޖާ ވަކިވެ ޖިނާއީ ގޮތުގައި، ލިބޭގޮތް ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން ޖިނާއީ ވަކިވެފައި، އަދި ނުފޫޒުގެ ގޮތުން އެދި އަސާސީ ނުޤުސާން ލިބޭފަދަ ގޮތުގެ ވަކިވެފައި، ލިބޭގެ މާލީ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން ލިބޭ ގޮތުން ވަކިވެފައި، މައްސަލަ ފަރާތުގެ އަމިއްލަ ބަދަލުގެ އިތުރުގެ ގޮތުގައި، ޖިސްމާނީ ފަރާތްތަކުގެ ބަދަލުގެ ނުވަތަ އެ ދުވަހު ވަރަށް އަސަރުކުރާ ބަދަލުގެ ދެމެހެއްޓޭ ގޮތުގައި، ލިބޭގެ ބަދަލުގެ ވަކިވާއިރު ޖިނާއީ ނަމަ އެ ދިމާވާ ނުވަތަ ބަދަލު ކުރިމަތިލާ ނަމަ އެ މުޅިވެގެން، ގޮތުން ކުޑަކުދިން މައްސަލަ ނުވަތަގެ ބަދަލުގެ ހިނގައިދާ ބަދަލު، މައްސަލަ ފަރާތުގެ އިޖުތިމާޢީ އިތުރު މުޅިވެގެން، ކުރިއަށްދާ ބަދަލުކުރާ ހުރި ދެމިހުރި

---

[18] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91

[19] ދައުލަތު ނ. ޢިއްޒަތު ޙުސައިން [2021] SC 52 ޤަޟިއްޔާގެ ޕެރެގްރާފް 86

[20] [2021] SC 52

ގެއްލުން ފަދަ ކަންތައްތައް ހިމެނެއެވެ. އަދި މިފަދަ ކަންތައްތައް ތަފްޞީލުކުރުމުގައި ސާބިތުކުރެވެންވެސް ޖެހެއެވެ.

24. ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ސާބިތުކުރުމުގައި ހުރި ބުރައާއި ހޭދަކުރަންޖެހޭ ވަގުތަށް ބަލައި ގިނަ އެއްބަސްވުންތަކުގައި ބައިވެރިން [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުމާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބަދަލު [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުމުގައި [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުންތަކުގައި [illegible] [illegible] [illegible] ސަބަބު [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] ވ. އަޙްމަދު [illegible][21] ޤަޟިއްޔާގައި ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝާ ޝުޖޫނު [illegible].[22]

25. އެއްބަސްވުމުގައި [illegible][23] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ގެއްލުމުގެ ބަދަލު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

---

[21] [2021] SC 50

[22] [2021] SC 50 ޕެރެގްރާފު 43

[23] [2021] SC 50

26. ދަށު ކޯޓުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ފަދައިން އެއްބަސްވުމަކީ ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި އޮތް ގުޅުމުގެ [illegible] އެއްބަސްވުމުގައި ގެއްލުމުގެ ބަދަލުގެ މިންވަރު ކަނޑައެޅިފައިވާއިރު، އެމާއްދާ އެއްކޮށް ކަނޑާން ނައްތާލައި، އެއްބަސްވުމުގެ ބޭރުން [illegible] [illegible] ދަށު ކޯޓުން [illegible] ނިންމުމެއް ކަން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުމުގެ 20 ވަނަ ޕެރެގްރާފް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި މިމައްސަލަ ނިންމުމުން އެއްބަސްވުމުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ގެއްލުން [illegible] [illegible] ނޫން ކަމަށާއި އެކަމުގައި އިތުރު ދަޢުވާއެއް ކުރުމުގެ ފުރުޞަތު އޮތް ކަން ވެސް ދަށު ކޯޓުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

27. ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގައި ހިމެނޭ ގެއްލުމުގެ ބަދަލުގެ މާއްދާއަކީ ޤާނޫނީ އުޞޫލުތަކުގެ [illegible] [illegible] ޕެނަލްޓީ [illegible] [illegible] [illegible] ޢަދާލަތުގައި [illegible] ބަލައިގަނެފައިވާ އަދި [illegible] ގެއްލުމުގެ ބަދަލު [illegible] [illegible] އަދަދުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނަމަވެސް ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި އޮތް ގެއްލުމުގެ ބަދަލުގެ މާއްދާއަކީ [illegible] [illegible] ނުވާނަމަ ހިނގައިދާ [illegible] [illegible] [illegible] ގެއްލުމުގެ ބަދަލު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ގެއްލުމުގެ ބަދަލު [illegible] އެއްބަސްވުމުގައި [illegible] ގެއްލުމުގެ ބަދަލު [illegible] [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުމުގެ [illegible] [illegible] ގެއްލުމުގެ ބަދަލު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ޙުކުމް [illegible]

28. އިސްތިއުނާފު ދަޢުވާ ނިމުމުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވީ، ސިވިލް ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމާފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ [illegible] ޤާނޫނުގެ[24] 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރާއި ޚިލާފަށްކަމަށެވެ.

---

[24] ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010

މިގޮތުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، 06 އޮގަސްޓް 2021 ގައި ސިވިލް ކޯޓުން ހުކުމްކޮށްފައިވާ ޤަޟިއްޔާގެ ލިސްޓުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޙުކުމުން ދަޢުވާކޮށްފައިނުވާކަމަށާއި، ހުރި ދަޢުވާކުރުމުގައި ސަބަބު ބަޔާންކުރުމުގައި [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުން ހުކުމްކުރި ހުރި ލިސްޓުގެ 3 އަދި 4 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ދި ހުރިން ކަމުގައިވާ [illegible] އަދި [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުން ދަޢުވާކުރި ހުރިހާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވަސް ފާހަގަކޮށްފައިނުވާކަމަށެވެ.

29. މި ދަޢުވާކުރުމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި ކުއްލިއަކަށް ވަނީ [illegible]، މި ދަޢުވާކުރުމުގެ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

30. ސިވިލް ކޯޓުން ހުކުމްކުރި ހުރި ލިސްޓުގައި[25] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ސިވިލް ކޯޓުގެ 557/Cv-C/2017 [illegible] ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

31. ސިވިލް ކޯޓުގެ [illegible] "ހުކުމްކުރި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]" [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހުކުމްކުރި 4 ([illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] 22 ވަނަ [illegible] ([illegible]) ގައި

---

[25] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1635/Cv-C/2019 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 06 އޮގަސްޓް 2021 ވަނަ ދުވަހު ސިވިލް ކޯޓުން ހުކުމްކުރި ލިސްޓު

ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، މައްސަލައިގައި ހުށަހެޅިފައިވާނީ ތަން އަތުރުކުރުގެ މައްސަލައެއް ނޫންކަމާއި، ދައުވާގައިވާނީ ތަން ބަލާތްކާރުކުރުނުކަން އެސްދޭން އެތުރުން، ތަން އެތުރުނުވާނުކަމަށް ބައިންކޮށް ހުރަހާ ވާޤިއާތަށް މިމައްސަލައިގައި މުޅިއެއްގޮތްނުވާތީއާއި، ދެފަރާތުގެ ދެބަސްތަކުގައި ތިބުމުން ތަފާތު އެއްބަސްނުވުމެއްގައި، އެއްބަސްވުމުގައި ހިމެނޭނެކަން އެއްޗެހިކަން ހުރިހާގެ ހުރިބަހުން ސާބިތުކުރުނުވާން ކަމަށެވެ.

32. ސިޓީގެ ޝާހިދު މިހިންނުމަށް ބެލުން އިސްތިއުނާފު ކުރި ފާޑުން ހުށަހެޅި މިހެން (އެހެން ހުރިބައެއްގެ ހިމެނޭތަކުން) ޗާޖުކުރުނުކުރުމަށް ޝަރީޢަތުން ނިންމި ސާބިތު ބައްޔިނާކުރެވިފައިވާކަން ފާހަގަކޮށްފައެވެ.

33. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ ޤާނޫނުގެ[26] 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާގެ ދަށުން އިސްތިއުނާފު ފޯމުގައި[27] ފާހަގަކޮށްފައިވާ އެއްކަލަކީ، މައްސަލަ ސިޓީ ޝާހިދު ހިނގާފައިވާ ގޮތުގައި، އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ވާއްދާ ބަދަލުގައި ޝަރީޢަތުން ޗާޖުކުރީ ފާހަގަ "ސާދާ އަނިޔާއަށް" ނަމަ ކުށްވެވުނު ގޮތުގައި ހުށަހަޅާ ދަލީލު އަނިޔާއަށް ދިޔަވާ ގޮތަށް ހުރުމާ އިތުބާރުކުރެވިފައިވާތީ، މިކަމަށް ދިޔައީ ތަޢުލީމުގެ ދަށުނަގާފައެވެ. ނަމަވެސް، ސިޓީ ޝާހިދު ޝަރީޢަތް ހިންގު ގޮތުގެ ދިޔަށް ބަޔާނުކުރި، ދިރާގެ 21 ވަނަ ޕޮއިންޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ، މިމައްސަލާގައި އަނިޔާއަށް އެއްވަރުގެ ގޮތުން ހުރިކަމާއި ގުޅިގެން، އިބްރާހިމް ޝަރީފުގެ ގޮތުން އަނިޔާއަށް އެއްވަރަށް އަދަބުދެއްވުން ގޮތުގައި ސާބިތު ކުރެވިފައިވުމުގައި ނުވާތީ، އެއްބަސްވުމުގެ މި މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތަށް ފަހު ދިރިހުރުމުގެ ކަމުގައި، ފަހު ނަގައިދިނުމުގެ ބަދަލުގައި ސަބަބުތަކުގެ އިތުރުން ބަލައި ވަޒަންކުރެވުން ގުޅިގެން ބުނެ ނުކުތާކަށެވެ.

---

[26] ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010

[27] އިސްތިއުނާފު ފޯމުގެ 2-3

މައްސަލައިގެ ނިންމުމަށްޓަކައި ދިރާސާކުރުން

34. އިސްތިއުނާފުގެ 3 ވަނަ ނުކުތާގައި ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2018/HC-A/162 ޤަޟިއްޔާއާއި އަދި ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާތަކުން ހޯދާލި، "ޢަމަލުން ވަޢުދުވުމުގެ ޤާއިދާ" އަދި "އިކުއިޓަބަލް ސަބްރޮގޭޝަން މުޢާމަލާތްކުރުން" މިމަބްދައުތަކަކީ ދެ މަދަނީ ޝަރީޢަތުގެ ނިންމުންތަކާއި ޤާނޫނީ ގޮތުން ބަލައިގަނެވޭ މަބްދައުތަކަކަށްވާއިރު، ސިވިލް ކޯޓުން މިޤަޟިއްޔާގައި ޢަމަލުކުރައްވާފައިވަނީ، އެޤާނޫނީ ގޮތުން ބަލައިނުގަނެވޭ ގޮތަކަށް ކަމަށާއި، އަދި ދަޢުވާލިބޭފަރާތުގެ ޙައްޤުތައް ގެއްލުނުކަމަށާއި، އަދި ޢަމަލުކުރުމުގައި ... މަދަނީ ޝަރީޢަތުގެ ޢަމަލުތަކާ ޚިލާފަށް ކަމަށާއި، އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ދަޢުވާލިބޭފަރާތަށް ލިބިދޭން ޖެހޭ ޙައްޤުތަކުގެ ސަބަބުން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައި ބަދަލުގެނައުމަށް، ސިވިލް ކޯޓުގެ އިޖްތިހާދުން އެފަދަ ޢަމަލުތަކަށް ޤާނޫނީ ގޮތުން ބަލައިނުގަނެވޭކަމަށް ބުނެފައިވާއިރު، "ޙައްޤު ބަލައި ދޭން ނުކުރެވޭނެ ކަމަށް" ކަނޑައަޅަފައިވާ ޙުކުމް ބާޠިލުކުރުމަށް ކަމަށެވެ.

35. އިސްތިއުނާފުގެ މިނުކުތާއަށް ބަލާއިރު، ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2018/HC-A/162 ޤަޟިއްޔާއިން ކަނޑައަޅާފައިވާ "ޢަމަލުން ވަޢުދުވުމުގެ ޤާއިދާ" އަދި "އިކުއިޓަބަލް ސަބްރޮގޭޝަން މުޢާމަލާތްކުރުން" އެޤަޟިއްޔާގައި ޢަމަލުކުރެވިފައިވާނީ، މިޤަޟިއްޔާގެ ޙާލަތާ ތަފާތު ކަމަށް ބަލައިފައި ޤާނޫނީ ގޮތުން ކަމަށް ފެނެއެވެ. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުމަށް ބަލާއިރު، އެކަން ބަލައިކަމަށް އެޙުކުމުގައި ފާހަގަކުރެވިފައިވާކަމާއި، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުން ބަލައިގަނެވެނީ، އެއްބަސްވުމުގެ ޝަރުޠުތަކުގެ ދަށުން ލިބޭ ޙައްޤުގެ މިންވަރު ބަލައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތަށް ކަމަށް ފެނެއެވެ. މިއިސްތިއުނާފުގައި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުމަށް އިޢުތިރާޟުކުރި ނުކުތާ ބާޠިލު ކަމަށް ހައިކޯޓަށް ފެނެއެވެ.

ނިންމަން ފެންނަ ގޮތް

36. އިސްވެ ދިޔަ ސަބަބުތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، ހުކުމްގެ ބައްޔިނާތަކާއި މައްސަލައިގެ ޙަޤީޤަތް ބަލާއިރު، އިސްތިއުނާފު ނުކުތާތަކަށް ބަލައި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1635/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުން ބަދަލުކުރުމަށް ޖެހޭ ސަބަބެއް ހައިކޯޓަށް ނުފެނެއެވެ.

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދުގެ ޚިޔާލު:

37. ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝަތު ޝުޖޫނާގެ ޚިޔާލާއި އަޅުގަނޑު އެއްބަސް ވަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމް ޢަބްދުﷲގެ ޚިޔާލު:

38. ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝަތު ޝުޖޫނާގެ ޚިޔާލާއި އަޅުގަނޑު އެއްބަސް ވަމެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ އިޖުރާއަތު ބަދަލުކޮށްދިނުން

39. މިޤަޟިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ހުށަހެޅުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި މި ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ޙައްޤު މައްސަލައިގެ ފަރާތްތަކަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އެހެނީ ޖަޒާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގޮތުން[28] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓަށް މައްސަލަ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހަޅާނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިންމުން ނިންމާތާ 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައެވެ.[29] މި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ސަބަބެއް ނެތިގެންވާނަމަ ޙާލަތު ބަޔާންކޮށްފައިވާ، އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ މުއްދަތު ގުނުން ފެށޭނީ ސަބަބެއް ނެތިގެންވާ ޙާލަތު ބަޔާންކުރުމުން ފެށިގެންނެވެ.[30] އެހެންނަމަވެސް، ސަބަބެއް ނެތިގެންވާ ޙާލަތުގެ މުއްދަތުގައި ބަލައިގަތުމަށް އިސްތިއުނާފު ހުށަހަޅައިފިނަމައެވެ.[31]

---

[28] މިކަމުގައި ދެއްކި އިސްތިސްނާއަކީ ޖަޒާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކުރެވިފައެވެ.

[29] ޖަޒާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)

[30] ޖަޒާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)

[31] ޖަޒާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)

ޙުކުމް:

ދެންފަހެ، އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގައި ބަޔާންކުރެވުނު ކަންކަން އެގޮތުގެ މަތިން ހުރުމުން، [illegible] [illegible] އަބްދުއްސަމަދު އަޙްމަދުގެ ވަކީލުން ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފާއި ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1635/Cv-C/2019 ގެ ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމަށް ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭ ވަކި ސަބަބެއް އަދި ގާނޫނީ ސަބަބަކަށް [illegible] ކަނޑައަޅައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ މި ޝަރީޢަތް ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ޙުކުމްކޮށްފީމެވެ.

މިޤަޟިއްޔާ ބެލި ޙުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދު   ފަނޑިޔާރު ފާތިމަތު ފަރީޝާ   ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމް ޢަބްދުﷲ

(ރިޔާސަތު)